

УДК 373.5.014.3 (477.51) «1788/1796»

**УЧИЛИЩНА РЕФОРМА У КИЇВСЬКОМУ НАМІСНИЦТВІ ТА
КИЇВСЬКЕ ГОЛОВНЕ НАРОДНЕ УЧИЛИЩЕ (1788-1796 рр.)****Володимир Маслійчук**Харківська державна академія культури
Україна, 61057, м. Харків, вул. Бурсацький узвіз, 4
e-mail: masliychuk@ukr.net

Проведення освітніх реформ, їхні успіхи, невдачі та перспективи є на сьогодні однією з найважливіших тем в історії освіти. Так само не менш важливо буде вивчити процес виникнення світських навчальних закладів, взаємодії схоластичної та світської освіти. Відтак, дослідження появи світського навчального закладу у великому культурному та церковному центрі – у місті Києві – дасть змогу оцінити роль цього міста у поширенні освітніх практик. Аналіз такої проблеми дозволить по-новому поглянути на роль світської еліти та початок світських практик у навчанні та побуті.

При уважному розгляді училищної реформи у «малоросійських» намісництвах (Новгород-Сіверському, Чернігівському, Київському, частини Катеринославському) можна помітити, що про заходи з організації навчальних закладів у Київському намісництві, на відміну від решти, немає належної інформації. Це зумовлено низкою причин, передусім різкою зміною статусу Києва після адміністративних реформ 1796-97 рр.: із центру «лівобережного» намісництва місто було перетворено на центр «правобережної» губернії, створеної із частини Речі Посполитої, зі своєю шляхтою, з певними особливостями. Подальші реформи стосувалися правобережних територій. Документація щодо освіти у намісництві видається досить сплутаною, якщо розглядати її ретроспективно, користуючись пізнішим діловодством. Однак іще до того (після приєднання до «Малоросії» Києва у 1775 р.) місто поступово стало центром для «малоросійського шляхетства», котре там з'явилося у «великій кількості»; цей процес пожвавився після відкриття у 1782 р. Київського намісництва, яке включило у себе досить важливу частину колишньої Гетьманщини [1].

Слід зауважити також, що історіографія про училищну реформу у Київському намісництві практично відсутня, за винятком кількох надрукованих джерел [2]. Самого архівного матеріалу обмаль. Єдина досить важлива

збірка про перші світські училища у Києві – документи, збережені почасти в Інституті рукопису НБУВ. Трохи роз'яснює ситуацію справа з Головної Комісії училищ – центрального органу, для якого 1802 р. було складено історичну записку про хід училищної реформи. Цікаво, що значна частина документації специфічна – згадки про відвідини училища вищими чиновниками, документація про книжки-підручники, отримані Головним училищем у Києві. Насправді, послідовно викладені, ці документи дуже цінні, адже висвітлюють своєрідність проведення реформи. Однак документація не є повною, наприклад, відсутні списки учнів чи зазначення їхнього соціального походження. Звичайно, це дещо збіднює матеріал і не дає змоги здійснити повніший аналіз побутування училища.

Київське намісництво мало низку істотних особливостей, передусім те, що його центром було велике місто (власне, на той час найбільше) з авторитетними духовними установами й усе ще дуже потужною Києво-Могилянською академією. Окрім того, до складу намісництва увійшов і Переяслав – центр єпархії з невеликим колегіумом; навчальні ініціативи світського спрямування були приречені на другорядну роль у намісництві. Немає інформації про відкриття училищ поза Києвом (у тому ж Переяславі). Отже, внаслідок училищної реформи у Київському намісництві, вочевидь, було відкрите лише Київське Головне народне училище, й жодного малого народного училища не з'явилося у повітових центрах. Це дуже важлива заувага. Однак, зрозуміло, що у разі потреби у викладачах на казенну платню у Києві не бракувало б їх за рахунок вихованців і студентів академії.

Іще однією рисою було своєрідне розуміння Головною комісією училищ і, відповідно, царським урядом, прикордонного становища намісництва. Наприклад, у навчальних проектах 27 вересня 1782 р. щодо вивчення іноземних мов в училищах передбачалося не «иск-

лючать» латинську мову; водночас у «губерниях» Київській, Азовській і Новоросійській слід би було ввести ще й грецьку мову [3], на відміну від інших «малоросійських намісництв». Тобто на училища покладали певні надії щодо навчання чиновників для новоприєднаних причорноморських територій і здійснення «грецького проекту». Так само впадає в око і своєрідність пожертви громади на Головне народне училище на початку 80-х рр. XVIII ст. Для училища «обучающего юношества отцы» 1788 р. купили будинок на Подолі, що є досить винятковим явищем, бо в інших намісництвах зазвичай офірували гроші та речі [4].

Іще одним важливим фактом стало призначення (за рекомендацією генерал-губернатора Петра Румянцева) на посаду директора училищ у січні 1789 р. колезького радника Петра Симоновського, людини літньої, однак дуже відомої. Петро Симоновський вирізнявся своїм знанням німецької мови ще у Київській Академії наприкінці 30-х рр. XVIII ст. [5], поглибив знання, супроводжуючи молодих старшин-магнатів Гудовичів [6] у подорожах європейськими університетами з 1747 р. Ці вміння на початку 60-х рр. Симоновський використовував і на службі у гетьманській канцелярії (з 1753 р.), бо був посередником у придбанні книжок німецькими лікарями й офіцерами у Гетьманщині [7]. Та найвідомішим у діяльності Симоновського був його твір «Краткое описание о малоросийском народе» – важлива пам'ятка «малоросійської» історіографії другої половини 60-х рр. XVIII ст. [8].

Симоновський був сотником у містечку Кобижчі із часу скасування гетьманства земським суддею, з 1772 р. членом Генерального суду до його закриття. На кінець 80-х рр. Симоновський обіймав впливові посади у судових і представницьких органах Київського намісництва, зокрема, був головою Верхнього Земського суду [9]. Це дуже помітна постать української історії [10]. Важливо зазначити, що на час відкриття училищ Петро Симоновський уже мав поважний вік (народився бл. 1717 р.). Цікаво й те, що директорство Симоновського невідоме його попереднім біографам. Тут слід висловити припущення, що саме знання німецької мови, подорож замолоду до Німеччини та постійні зв'язки з німецькими службовцями справили на Симоновського певний «протестантський вплив», що визначило подальші кроки діяча (політика щодо розподілу та дарування книжок, широ-

ке допускання дівчат до освіти). Отже, основний напрям функціонування училища визначав директор – Петро Симоновський аж до своєї відставки у 1797 р. [11]; це й зумовило низку особливостей Київського Головного народного училища.

Призначення Симоновського мало й досить логічне пояснення; здебільшого директорами училищ ставали люди, що займалися написанням Топографічних описів намісництв, як, наприклад, Іван Халанський у Новгород-Сіверському намісництві чи Іван Переверзев у Харківському. Відомо про участь Симоновського у написанні опису Київського намісництва [12]. Так само, як училищні нововведення у згаданих Харківському та Новгород-Сіверському намісництвах залежали від тамтешніх директорів училищ, усі заходи у Київському цілковито залежали від директора Петра Симоновського.

Помітним кроком, як і в інших намісництвах, була спроба монополізації світського навчання. 24 жовтня 1790 р. Симоновський зазначав у зверненні до Приказу громадської опіки (установи, якій мали підпорядковуватися освітні та медичні заклади), щоб усі домашні вчителі підтвердили своє учительство у Головному народному училищі, так само й іноземці, котрі утримують у Києві та губернії пансіони (домашні училища) повинні були надати до Приказу громадської опіки плани викладання й отримати дозволи. Більше того, якщо домашні вчителі не мали свідоцтв щодо своєї компетенції, вони мали з'явитися до Головного народного училища «для изученія способу для обучения». У разі незгоди виконати ці вказівки навчати дітей відмовникам заборонялося [13]. Власне, Симоновський лише виконував передбачені Статутом про училища вказівки, але робив на них акцент. Бо 11 грудня 1790 р. від Київського намісницького правління надійшла вказівка вчителям з'явитися до Приказу громадської опіки для підтвердження, й цього разу за неявку [14] погрожували заборонити навчання.

Одразу впадає в око добір перших учителів, – за виразом із документа, це були «все обучавшієся в Киевской академии»: учитель математичних наук та мов Іван Карбановський, історичних наук та географії Максим Берлінський, учитель 2-го класу Максим Громницький, учитель 1-го класу та малювання Семен Стефанович [15]. До того ж, Карбановський і Громницький були уродженцями Київського намісництва, Стефанович – сусіднього, Чернігівського, а Берлінський, хоча й на-

родився поблизу Путивля (Курське намісництво), однак, за пізнішими відомостями, уже тривалий час мешкав у Києві. Власне, майбутній учитель приїхав до Києва у десятирічному віці для навчання в академії разом із братами, де, як він писав згодом, навчався не лише латини, але й «єврейському язичку»; з Академії його відряджено до Санкт-Петербурзької вчительської семінарії, а після неї призначено вчителем до училища [16].

Біографія безсумнівно найвидатнішої постаті серед київських учителів – Берлинського – тісно пов'язана з академією; уже у 1819 р. вказувалося, що одночасно з училищем (а потім й гімназією), Берлинський більше десяти років викладав в Інститутському класі Київської академії (історію, російську історію та статистику) [17]. Аналізуючи вчительський склад, бачимо, що й подальші призначення, крім учителя німецької мови Карла Ремера, пов'язані з Київською академією. Через брак кадрів у січні 1790 р. до викладання у першому класі залучили навіть студента філософії Києво-Могилянської Академії Петра Лелянського, якому митрополит Самуїл дав відпускного листа [18]. Але, як швидко виявилось, Лелянський не дуже бажав навчати дітей письма, й уже у березні 1791 р. його усунули від викладання, а на це місце взяли «вольного человека полской области уроженца» Семена Кохановського [19]. У вересні 1791 р. Максим Громницький подав прохання про своє звільнення з вчительської посади через хворобу. Замість нього до другого класу переведено вже згаданого Семена Кохановського, а для першого класу, на пропозицію директора Петра Симоновського, взяли «до сего находящегося студента здешней академии Дмитрия Козачинского» [20]. Природно, що зв'язок із академією був дуже помітним в організації роботи училища й у забезпеченні кадрами. Це видно із подальших змін у вчительському складі, хоча Йосиф Сігуревич чи Афанасій Завиновський, що стали учителями у другому десятилітті XIX ст., після Київської академії навчалися у Санкт-Петербурзькому вчительському інституті [21]. Слід визнати, що училище, вочевидь, готувало і власні кадри: Микола Шувльговський вступив до «Київської гімназії» з Київської академії у вересні 1794 р., а із січня 1797 р. був залишений учителем для викладання математики [22]. Так само до викладів точних наук до училища був залучений і брат Максима Берлинського Василь (теж, напевно, вихованець Київської академії), що замінив Івана Карбановського у

1801 р. [23].

Училище було відкрито за істотного сприяння київського намісника генерал-поручика Семена Ширкова. Перший лист восени 1788 р. із зазначенням про відрядження учителів, статутом, описом книжок і посібників для відкриття училища від голови Комісії училищ Петра Завадовського адресований саме київському «губернатору» [24]. Основна документація та прохання Симоновського звернені також до Ширкова. Ширков бере безпосередню участь у формуванні училища. Втручання світської влади та її контроль дуже помітні. Слід зауважити, власне, як і в інших намісництвах, роль Приказу громадської опіки, у Києві роль велику завдяки дворянському засідателю Петрові Назаревському й пізнішому засідателю Приказу Михайлові Григоренку; окрім того, у документації знаходимо, мабуть, не без вболівання Ширкова, певні субсидії на училище від Київської міської думи. Наприклад, маємо повідомлення про публічні іспити в училищі, надруковане у лютому 1790 р. у «відомостях» Академії наук, за що слід було заплатити два рублі десять копійок; такі дрібні виплати були покладені через Ширкова на Київську міську думу [25]. Так само Семен Ширков вів листування з Дирекцією народних училищ та її керівником Петром Завадовським про надання Дирекцією книжок для училища [26]. Цікаво, що підручники у серпні 1790 р. були отримані у Приказі громадської опіки Петром Назаревським і передані до училища, але під час огляду виявилась нестача – 25 книжок «геометрій» [27].

Спочатку училище розташовувалося у будівлі банківської контори (на Подолі), проте вже 4 жовтня 1789 р. заклад переведено у згаданий куплений місцевим дворянством кам'яний будинок у тому ж районі [28]. Інформацію про перенесення училища до кам'яниці при Софійському соборі [29] не можна підтвердити. Розташування училища поруч із Київською Академією знову ж пов'язувало ці заклади.

Саме відкриття 1 травня 1789 р. було дуже помпезним (і присвячувалося 27-річчю правління імператриці Катерини Другої), з музикою, літургією, хресним ходом і з промовою митрополита Самуїла (Миславського). Дійства продовжилися доповіддю вчителя Івана Карбановського про користь наук, виступом учня Семена Калиновського й обідом для вчителів і духовенства [30].

На навчання записалося 58 хлопчиків і 18 дівчаток. Слід указати ще одну особливість

Київського головного училища: високий відсоток дівчат, порівняно з іншими училищами у центрах намісництва. Уже наприкінці 1789 р. в училищі налічувалось 89 учнів і 30 учениць, у 1790 р. – 150 учнів і 68 учениць, у 1791 р. – 159 учнів і 60 учениць, 1792 р. – 135 хлопчиків і 43 дівчинки [31]. Під кінець розглядуваного нами періоду відсоток дівчат значно падає (як і кількість учнів), у 1797 р. в училищі лише 13 дівчат (що навчаються у нижчих класах) і 81 хлопець [32]. Однак це найвищі показники щодо жіночої освіти на той час. Відсутність списків, де б зазначалось соціальне походження учнів, не дозволяє зробити певних висновків. Нам відомі імена лише кількох найбідніших дівчат, яким дарували книжки на початку 90-х рр. XVIII ст. (Мавра та Марфа Забудські, Агафія Федорова, Варвара Якушева, Марія Левицька) [33]. Наявність цих дівчаток частково можна пояснити наявністю у списках найбідніших учнів їхніх братів (Федора Забудського, Кирила й Олександра Федорових, Євстафія Левицького). Тобто дітей віддавали до «училищ» родинами, маємо приклади цього й у інших училищах. Але висловимо припущення, що певну роль відіграв міщансько-купецький елемент, як, скажімо, пізніше у Ніжині, – особи, що охоче віддавали дітей у нижчі класи, потім забирали їх для домашньої роботи. Київське училище у цьому контексті відіграло дуже важливу роль, у пізнішій документації бачимо й певний успіх дівочої освіти загалом: наприкінці 20-х рр. XIX ст. Київ за кількістю приватних жіночих навчальних закладів і наявністю двох жіночих училищ, напевно ж, був у авангарді серед підімперських українських міст; учителька Києво-Подольського дівочого училища Євдокія Журбаєвська зазначала у 1830 р., що вона навчалася у Київському Головному народному училищі, що дало їй основи знань [34].

Спочатку було відкрито два «класи» (узагалі училища мали бути трикласними, але всюди третій клас відкривали після кількох років існування училища), а третій «клас» в училищі з'являється вже наступного 1790 р. Перші іспити у Головному училищі відбулися 18-19 грудня 1789 р. і теж пройшли помпезно, з багатьма промовама, бібліотеці було подаровано книжки (серед них – атласи, креслення, дуже цікаві рукописи літописів, опис подорожі до Туреччини 1766 р., оди та панегірики й друкований 1744 р. статут «польський»). Треба визнати, що описані святкування відкриттів та іспитів в інших училищах значно поступаються київським заходам. До

того ж, мали місце часті дарунки книжок для бібліотеки Київського училища (приміром, 25 історичних книжок офірував для бібліотеки й учитель Максим Берлінський) [35]. Було утворено училищну бібліотеку, опікуватися якою мав учитель Іван Карбановський. Помітний і розподіл літератури: одні книжки відходять бібліотеці; інші (підручники) передаються Карбановському «для классов» [36].

Слід зауважити ще одну засадничу рису Київського училища саме щодо поширення книг. Тут частково знову простежується зв'язок із київським духовенством, бо літературу для училищної бібліотеки дарували й київські ієрархи (архімандрит Євстафій). До училищної бібліотеки надсилав книжки й основний розробник училищної реформи Федір Янкович де Мірієво (зокрема, передав свій порівняльний словник «всех языков и наречий») [37].

Узагалі дарування літератури для училища не є чимось унікальним: подібні щедрі офіри спостерігаємо, наприклад, у Новгород-Сіверському училищі, де було створено чималу бібліотеку. Але у Києві книжки передавали не лише училищу, найкращих учнів заклад нагороджував підручниками, а найбіднішим училище також дарувало книжки.

Такі підтримка й заохочення були передбачені Статутом училищ 1786 р., на чому наголошував директор Петро Симоновський [38]. Але у випадку з «київським народним училищем» можна говорити про істотні обсяги, маємо листування, що підтверджує ці дії. Вочевидь, ідеться про ініціативу директора училищ. Кращим учням дарували книжки, а тим, хто мав малярський хист, «книжици» для малювання.

Якщо говорити про роздавання книжок бідним учням, то збереглися списки таких учнів і назви книжок (майже все це підручники) за 1790-1791 рр. У поясненнях директор покликався на вимоги Статуту училищ. Впадає в око певний відбір підручників (переважно скорочені катехизиси та прописи, «священні історії»), проте його, вочевидь, можна пояснити елементарною наявністю саме такої літератури. Слід зазначити також, що книжки, вручені кращим учням, мали, напевно, нести й естетичну функцію, Симоновський дбав, щоби примірники заново переплели, на це виділяли деякі кошти [39].

Говорячи про побутовий бік життя училища та його вчителів, зауважуємо клопотання Петра Симоновського про збільшення платні останнім. Зокрема, іноземцю Карлу

Ремеру, що викладав німецьку та французьку: учителя брали у трикласне училище на 200 рублів, але з 1791 р. з відкриттям четвертого класу його навантаження збільшилося, і Симоновський просив у рапорті до Семена Ширкова про збільшення жалування вчителю на сто рублів [40]. Загалом відзначаємо опіку директора над Ремером, бо й у січні 1792 р. Симоновський так само просить про премію у 250 рублів для вчителя іноземних мов [41]. З огляду на «німецьку молодість» директора ці факти не є дивними.

У документації також помічаємо ще одну проблему училища – забезпечення дровами та свічками, – що певною мірою пов'язувалася з умовами місцевого господарювання. Для училища в серпні закупували колоди, транспортвані плотами по Дніпру, кількість колод вираховувалася плотами (на одному плоту було десять колод) [42]. Так само, вочевидь, мала місце й проблема зі свічками. У 1789 р. на них не виділили коштів, однак учителям відшкодували витрати [43]. Уже у січні 1791 р. Симоновський просить про збільшення видатків на свічки, приміром, знаходимо кілька подань до Семена Ширкова, адже в училищі з'явився ще один учитель (для навчання «первейшого класу»), котрий також потребував свічок [44]. Ці побутові проблеми виглядають значними, але не йдеться, наприклад про численні скарги щодо помешкання для вчителів та інші справи, окрім навчання; відповідно, спостерігаємо відмінність від проблематики інших училищ, хоча, можливо, такий висновок спричинений браком документації.

Загальне враження від організації у Києві училища досить позитивне. Головне народне училище давало набір світських знань. Як писав учитель Микола Шульговський, котрий перевівся із Київської академії до «гімназії» 1794 р., в училищі він навчався «чистої математики, механіке, архітектурі, рисованню і французькому мові»: за успіхи у математиці його залишили вчителем [45]. Нагородження учнів книжками, формування училищної бібліотеки, широкий допуск дівчат до навчання заклали серйозні підвалини для розвитку освітніх ініціатив у Києві та зумовило їхні особливості.

Виходячи з документації, висновуємо, що «Київська академія» тяжіла над навчальним закладом, незважаючи на доволі істотні кроки останнього у бік світської освіти. Поки що нами не виявлено документів щодо корпоративних сварок, конфліктів між бурсаками

академії й учнями училищ. Здається, що й надалі, до початку 1830-х рр. і нових реформ імперського уряду вплив Академії на освіту у Києві не вдавалося подолати. Не спостерігаємо і конфліктів церковної та світської влад. Загалом, це, вочевидь, наклало відбиток на формування модерного українського руху, певною мірою відсунувши від нього схоластичну традицію. Новий навчальний заклад у Києві мав чимало відмінних від решти установ рис і закладав вагомий підвалини для організації майбутніх навчальних закладів і поширення жіночої освіти.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андриевский А. Архивная справка о составе Киевского «общества» в 1782-1797 гг. / А. Андриевский // Киевская старина. – 1894. – Т. XLIV. – № 2. – С. 192-194.
2. Рыжков Н. Открытие в Киеве главного народного училища в 1789 г. / Н. Рыжков // Киевская старина. – 1893. – Т. XLII. – № 7. – С. 136-138.
3. Описание дел архива Министерства народного Просвещения. Т. 1 / Под ред. [и с предисл.] заслуж. проф. Петрогр. ун-та С.Ф. Платонова и нач. Архива М-ва нар. просв. А.С. Николаева. – Петроград, 1917. – Т. 1. – С. 7.
4. Рождественский С.В. Материалы для истории учебных реформ / С.В. Рождественский. – С. 361.
5. Києво-Могилянська Академія кін. XVII – поч. XIX ст. Повсякденна історія. Збірник документів. – К., 2005. – С. 49.
6. Андреев А. Русские студенты в немецких университетах XVIII – первой половины XIX в. / А. Андреев. – М., 2005. – С. 165, 361, 363, 373.
7. Модзалевський В. З історії книги на Україні / В. Модзалевський // Книгарь. – 1918. – Ч. 5. – С. 236-237.
8. Симоновский П. Краткое описание о казачком малороссийском народе и о военных его делах, собранное из разных историй иностранных, немецкой Бишинга, латинской Безольди, французской Шевалье и рукописей русских, чрез бунчукового товарища Петра Симоновского 1765 года / П. Симоновский. – М., 1847. – 159, 17 с.
9. Андриевский А. Архивная справка о составе Киевского «общества» в 1782-1797 гг. – С. 196.
10. Оглоблин О. Люди старої України / О. Оглоблин. – Мюнхен, 1959. – С. 219-226.
11. Российский государственный исторический архив (РГИА), ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.21зв.
12. Описи Київського намісництва 70-80-х рр. XVIII ст. – К., 1989. – С. 9.
13. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. Вернадського (ІР НБУВ), ф.ІІ, спр.4177, арк.2 (8).
14. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4179, арк.1 (11).
15. РГИА, ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.2-2зв.
16. Центральний державний історичний архів України у місті Києві (ЦДІАК України), ф.707, оп.315, спр.9, арк.14-14а.
17. ЦДІАК України, ф.2162, оп.1, спр.166, арк.24.
18. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4169, арк.1.
19. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4187, арк.1 (15).
20. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4195, арк.1 (35); спр.4196, арк.1-2 (37-38).
21. ЦДІАК України, ф.2162, оп.1, спр.166, арк.10, 20-21.
22. ЦДІАК України, ф.2162, оп.1, спр.166, арк.166.
23. РГИА, ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.27.
24. Описание дел Министерства народного Просвещения. – Т. 1. – С. 182.
25. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4173, арк.1-2.
26. Рыжков Н. Открытие в Киеве главного народного училища в 1789 г. – С. 137-138; ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4175, арк.1.
27. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4176, арк.1, 7.
28. РГИА, ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.3зв.-4.
29. Описание дел Министерства Народного Просвещения. – Т. 1. – С. 183.
30. РГИА, ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.2зв.-3.

31. РГИА, ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.8зв., 9, 14зв.
32. РГИА, ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.21зв.
33. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4171, арк.3, спр.4176, арк.4-4зв.
34. ЦДІАК України, ф.2162, оп.1, спр.630, арк.11.
35. РГИА, ф.1730, оп.2, спр.1789, арк.5.
36. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.3779, арк.1-1зв.
37. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4206, арк.1 (69).
38. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4171, арк.1-1зв.
39. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4199, арк.1-2 (46-47)
40. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4190, арк.1 (28).
41. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4203, арк.1 (64).
42. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4192, арк.1 (30).
43. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4172, арк.1.
44. ІР НБУВ, ф.ІІ, спр.4181-4182.
45. ЦДІАК України, ф.2162, оп.1, спр.166, арк.30.

Маслійчук Володимир *Училищна реформа у Київському намісництві та Київське Головне народне училище (1788-1796 рр.)*

Унаслідок училищної реформи кінця 80-х рр. XVIII ст. у Київському намісництві було утворене лише одне училище – у місті Києві. Очолив училище відомий діяч Петро Симоновський. У Київському головному народному училищі спостерігаємо низку важливих новацій: велику, порівняно з іншими училищами, кількість дівчат, обдарування учнів книжками, особлива увага до бібліотеки та досить вагомий вплив світської влади. Однак училище було доволі залежне від схоластичної Києво-Могилянської академії, що спричинило особливості постановня світської освіти у Києві.

Ключові слова: Київ, училище, бібліотека, освіта, Києво-Могилянська академія

Маслійчук Владимир *Училищная реформа в Киевском наместничестве и Киевское главное народное училище (1788-1796 гг.)*

Вследствие училищной реформы конца 80-х гг. XVIII в. в Киевском наместничестве было создано только одно училище – в городе Киеве. Возглавил училище известный деятель Петр Симоновский. В Киевском главном народном училище можем наблюдать важные нововведения: большое число девочек учениц, подарки бедным и успешным ученикам и ученицам, особенное внимание к библиотеке и существенное влияние светской власти. Однако училище было довольно зависимо от схоластической Киево-Могилянской академии, что содействовало особенностям функционирования светского образования в Киеве.

Ключевые слова: Киев, училище, библиотека, образование, Киево-Могилянская академия

Masliychuk Volodymyr *School reform in Kyiv province and Kyiv main people school (1788-1796)*

Kyiv province is an administrative unit that includes a significant portion of the former were confiscated. Due school reforms of the late 80 years XVIII century in the Kyiv province was formed only one school in Kiev. The school was headed by renowned Petro Symonovsky. The first teachers were mainly students of the Kyiv-Mohyla Academy. The school house was located in Podol too near the Academy. The influence of the scholastic education and Academy was very noticeable. Temporal power also had a very significant impact on the school. In the school formed a pretty substantial library with books donated by sponsors. Temporal power to spread information about the school and its functioning in the city.

The main national school have seen a number of important innovations: big compared to other schools, the number of girls, gifts of students books, special attention to the library and quite a significant influence of the secular power. However, the school was quite dependent on scholastic Kyiv-Mohyla Academy that resulted in features in the secular education in Kyiv.

Keywords: Kyiv, school, library, education, Kyiv-Mohyla Academy

Рецензенти:

Казьмирчук Г.Д., д.і.н., професор

Кривошея Ір.І., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 13.03.2017 р.